

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

§. VIII. Quo Ordine teneantur Cooperantes Restituere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

tium fuerat promissum) vel muneris donati; nisi sit pars furti, quæ domino utique restituenda foret. Ad restitutionem autem damni obligatur juxta Salos, Petrum Navarra, Lessium, Diana (quos refert Lugo d. 19. sect. 3. num. 102.) Viggers Tr. 3. cap. 2. dub. 6. & alios; eò quod censetur per acceptionem pretii, veluti actum positivum, concurrere positivè, furem animando & securitatem spondendo. Verum non video, cur in rigore loquendo potius teneatur, qui pretium accipit, quam qui gratis se non clamaturum promittit (quod clarum videtur, nec puto ab Auditoribus prædictis negandum) aut etiam sine promissione precibus furis annuit, & tacet: cum etiam tunc locum habeat positivi animatio furis allegata. Unde & hoc postremum consequenter dicendum videretur. Ex quo tamen arguit Lugo sup. (cui oppositum videtur in rigore verum, referens Soto & Navarrum) contra præallegatam doctrinam; addens solam animationem positivè influentem, non autem illam, quæ oritur ex sola ablatione terroris (quem non tenebaris ex officio incutere) esse injustam. Quemadmodum sciens intrare adventum furis, te invento terreni, potes citra injustitiam te subducere, et si ex tua absentia contingat furem præmissa ratione animari seu asscurari: uti etiam contingit, dum jam animatus ad furandum videt te tacere, vel aliè discedere.

Alioquin facile contingere potest, ut positiva furis animatio in similibus (qui indubiè gravissimè saltem charitatem non impediendo lædunt, nisi grave incommodum proprium ipsos excuset) accedat, quæ vinculum injustitiæ addat.

§. VIII.

Quo Ordine teneantur Cooperantes restituere?

65. Opinio affirmans non teneri animum ante alterum, sed singulos pro rata.

Petrus Navarra, apud Lessium & Viggers locis mox citandis, fuit nitidè confirmare omnes concurrentes teneri juxta proportionem influxus singulorum ad restitutionem alicujus partis, ut, si te causas invicem juvantes ad illationem damni; v. g. si damnum sit sex aureorum, mandantem suo nomine fieri obligatum ad restituendos tres, executorem duos, laudatorem unum. Quod Lessius cap. 13. dub. 5. num. 43. censet non improbabile, uti & Viggers c. 2. dub. 8. qui tamen putat non probabile quoad causas negativas. De quibus infra idem patebit.

66. Contraria opinio communis probatur.

Nihilominus Resp. cum communi Sententia, quòd sicut non omnes concausæ sunt æquè principales in damnificatione, sed velut subordinatæ, sic meritò censentur subordinatæ in obligatione ad restituendum. Circa cooperantes, alii primo loco, alii secundo, alii posteriori ad hoc loco tenentur. Et quidem primo loco obligari dicitur, quo restituente, ceteri liberantur, quique alijs refundere debet, si quid restituerint. Secundo loco tenentur, quo restituente, liberantur ceteri, dempto primo, & sic de alijs. In eodem autem gradu dicuntur obligari, qui æquè immediatè obligantur, etsi interdum pro inæqualitate influxus unus obligetur plus quam alius restituere. Horum autem si quis totum restitueret, teneretur alter ejusdem gradus refundere pro ratione sui influxus.

Itaque primo loco tenetur, qui habet rem alienam in se aut in æquivalenti. Obligatio enim quæ ex ipsius rei detentione nascitur, est prima & potissima, atque in interitu postrema. Unde etsi alii restituisent, ad detentorem pro compensatione recurrere possent. Secundo, tenetur mandans, si quis fuerit, nec mandatum sufficienter revocaverit. Ipse enim censetur principalis auctor, exequens autem veluti instrumentum illius: dumque per alium suo nomine vult damnum inferri, censetur hoc ipsum seu onus consequens primo in se suscipere. Tertio, executor: quia ceteri tantum influunt in damnum ipso mediante, neque ipsius obligationem in se suscipiunt, cum non eorum, sed proprio nomine agat. Quarto, alii positivè cooperantes, qui dum omnes æquè immediatè influunt, nullam inter se habent subordinationem ut patet in consulente, adulante, receptatore. Si tamen unus alio mediante influxit, v. g. fualor adulatoris, tenetur priori loco, qui immediatè influxit, v. g. ipse adulator. Nisi quòd sicut mandans executionem tenetur ante executorem, sic mandans consilium d. 2. laudari &c. ante hujusmodi consultorem, laudatorem &c. teneatur.

Quinto denique juxta Doctores communiter tenentur cooperantes negativè: hi enim tenentur, in quantum non impediunt causas positivas, adeoque satisfaciunt, si efficiant, ut hæc restituant. Confirmatur: quia earum defectus est quasi posterior maleficio causarum positivarum, adeoque ridiculum videretur, quòd causæ positivæ à negativis exigerent, ut compensent incommoda, quæ ob maleficia sua sustinent, quoniam non fuerint ab istis impeditæ: officii enim studere debent indemnitati innocentium, non malefactorum. Ipsi autem negativè cooperantes tenentur inter se eodem ordine, quo tenebantur impedire, v. g. prius prætor particularis, custos aut vigil, vel cui immediata cura incumbit, quam prætor generalis, aut ad quem universalius & mediatus cura spectat, qui solus

Quis dicitur teneri primo loco, quis secundo, qui in eodem gradu.

67. Primo loco tenetur, qui alienum in se vel æquivalenti habet. Secundo loco mandans.

Tertio executor.

Quarto inter positivè cooperantes.

Quando inter hos sit ordo.

68. Postremo loco tenentur cooperantes negativè.

Quis inter eos ordo.

lūm invigilare debet, ut aliā officio suo non desinat.

69. *Vigilare fraudem impellens ad mandandum aut aliter cooperandum, p̄ri loco notur.*

Observandum tamen qui per injuriam id est, per vim vel fraudem coegit vel induxit alterum ad mandandum, colulendum &c. tenetur ante sic coactum vel indutum; adeoque sic compellens alterum ad mandandum tenetur primo loco, utpote alteri injutta causa damni, quod vim vel fraudem passus ex restitutione alioquin pateretur. Præterea damnum passus non debet duci per ambages, sed videtur posse agere immediate contra executorem, qui in recursum suum habere potest ad mandantem.

70. *Remissio uni cooperantium facta, qui excuset ceteros.*

Petes, an si damnum passus uni remittat onus restituendi, ceteri liberentur? Resp. si condonet obligato primo loco, ceteri omnes liberantur: si condonet ei qui tenetur secundo loco, liberantur omnes, dempto primo, & sic consequenter. Si condonet uni æqualiter seu in eodem gradu obligatorum, liberantur ceteri ejusdem gradus, atque etiam posteriores ab obligatione partis ab illo debite. Unde si tres debeant singuli restituere mille, uni facta condonatio, duo alii adhuc tenentur singuli dare mille, & non amplius. Si autem unus ex his duobus deficiat, tenetur alter dare mille quingentos; alii enim quingenti erant refundendi à primo, cui facta supponitur plena remissio.

QUÆSTIO IV.

De Restitutione Facienda ratione Rei Acceptæ.

71. *Res aliena ubivis est iam bonæ fide extet, domino restituenda est. Qui illam vindicare potest non refuso pretio. Limitatio.*

CONSTAT in primis apud omnes rem alienam, ubicumque reperitur, etiam apud bonæ fidei possessorem, debere restitui domino; qui eandem ubivis reperitam potest sibi vindicare, etiam non compensato pretio, in quod fortè pro illa alter, etiam bonæ fide dederit *L. 3. §. 23. ff. de rei vendic.* Cum æquum non sit, ut dominus rem suam emat. Nisi quis fortè rem emerit exiguo pretio cum intentione domino, si appareat, reddendi, cujus quidem aliter re suâ penitus carituri (quod ex circumstantijs sapis potest dijudicari) negotium utiliter se gerere existimabat; tunc etiam in utroque foro tenebitur dominus pretium restituere; juxta *Covarruvias, Molina, Lessium c. 14. dub. 3. nu. 20.* & alios passim ut citat & sequitur *Lugo d. 17. sect. 1. nu. 2. arg. Inst. de Obligat. que quasi ex contractu §. 1.* Favet quoque *c. Rapinam 14. q. 5.* ubi dicitur illicita emptio rapinæ, nisi eâ intentione, ut cui est ablata, reddatur. Iniquum etiam foret, ut quis amitteret id, quod expendit in gratiam domini, cujus negotium utiliter gessit. Secus censent Doctores, si nimium dederit, quasi

tunc ad excessum compensandum non tenetur. Nihilominus juxta *Lugo sup. nu. 4.* (quod tamen in foro saltem externo non admitteretur, & periculum pravarum cum furibus collisionum) idem est, si simili intentione datum fuerit pretium justum pro re, quæ aliter comparari non poterat, & seebatur domino gratissima ac valde necessaria, & quam alioquin recuperare non potuisset. Itaque quàm primum res detenta noscitur aliena, est restituenda; aliàs contentio incipit esse iniq̄a, sicque accederet titulus iniq̄æ acceptiois, & effectus consequentes.

Mora cul. Pabilis factio detentioem deinceps injam.

Constat II. Eum, qui rem bonâ fide acceptam contumpsit, non tenet ad restitutionem, cognito quod fuerit aliena, nisi in quantum factus est ditior ex ipsa rei consumptione: non enim est titulus unde obligetur, scilicet neque contractus, neque iniq̄a acceptio, & neque ipsa res accepta, utpote non extans in se aut æquivalenti.

Consumens bonâ fide non tenetur, nisi in quantum factus est ditior.

Unde si durante bonâ fide, res perijt, etiam ex culpa lata, ad nil tenetur. Similiter si rem sibi donatam, alteri bonâ fide donaverit, aliàs donationem illam aut aliam similem non facturus, non tenetur domino (qui tamè rem suam potest vindicare apud donatarium vel alium, ubivis existat) si facturus donationem minorem, hujus solius valorem (cum tenuis tantum profecerit) reddere domino debet, posito quod res donata non sit ab ipso domino vindicabilis apud donatarium, nec ejus (si ab ipso destructa sit) valor queat obtineri. Immediata enim actio domini est in rem, ubivis, etiam bonâ fide, extet; aliàs in eum, qui destruxit. Hic autem si bonâ fide processerit, non tenetur, nisi quatenus inde factus est ditior. Eoque deficiente demum videtur esse domino actio in donantem, in quantum hic similiter factus est ditior.

73. *Quid si re sibi donatam in bonâ fide alteri donaverit.*

Si rem alienam bonâ fide emptam rursus alteri vendiderit, dominus habet jus vindicandi rem suam extantem apud venditorem; hic autem habet actionem ad repetendum pretium à primo emptore, rescisso contractu, juxta communem Doctorem sententiam, ut proinde non satisfaciatur secundo emptori, resignando actionem suam in primum venditorem seu ipsum furem: cognito enim defectu (perinde est, quantum ad materiam præsentem, sive sit intrinsecus, sive extrinsecus) cui res vendita erat obnoxia, tenetur venditor emptori de damno compensando, si ve eum servare indempem; prout vendito vitro pro gemma, tenetur cognito defectu rescindere contractum seu reddere pretium. In præsentem autem res vendita subiacebat notabili defectui, nempe quod sit aliena, ideoque non transferribilis in dominium emptoris; qui proinde jus

74. *Si re emptam alteri vendiderit, secus est emptor licet actionem ad repetendum non adpretium restituendum.*